

Motion till riksdagen
2009/10:C482

av **Carina Moberg m.fl. (s)**

Sms-lån och andra snabbån

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt kreditprövning för snabbån, såsom sms-lån.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information till ungdomar om privatekonomiska frågor, såsom sms-lån och snabba krediter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om indrivning av inkassokostnader.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betänketid för konsumenten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snabbåneföretagen sätts under Finansinspektionens tillsyn.¹

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkandena 3 och 5 hänvisade till FiU.

Motivering

Den svenska arbetslösheten stiger kraftigt. Över en halv miljon svenskar beräknas stå arbetslösa år 2011. Ungdomsarbetslösheten är nu 27 procent – och bland den högsta i Europa. Hushåll som tidigare haft ordnad ekonomi men som fått kraftigt försämrade förutsättningar att klara sina ekonomiska åtaganden riskerar att öka kraftigt. Regeringens egen myndighet Kronofogdemyndigheten slår nu larm om ökade antal ärenden om obetalda skulder.

En stor del av den moderna ekonomin bygger på investeringar för lånade pengar. Såväl näringslivet som det enskilda hushållet är beroende av att det finns möjligheter att ta lån till viktiga investeringar eller inköp av exempelvis bil och bostad. Snabba krediter som sms-lån går däremot inte till långsiktiga investeringar. Undersökningar visar att sms-lån framför allt går till vardaglig konsumtion, löpande utgifter och till att betala av andra lån. Det finns varken någon samhälls- eller privatekonomisk grund för att acceptera konsekvenserna av snabba lån och sms-lån såsom de är utformade i dag.

Sms-lån och andra snabb lån

Kronofogden beskriver sms-lånen som ”en motorväg in i skuldfällan för hela svenska befolkningen”. Från det att det första ärendet kom till kronofogden år 2006 har antalet betalningsförelägganden på grund av obetalda sms-lån ökat år från år. Under 2007 inkom 20 418 ärenden och under 2008 registrerades 35 775 ärenden hos kronofogden. Första halvåret 2009 kom över 23 000 ärenden in till myndigheten. Det är över 6 000 fler än under motsvarande period 2008. Ungdomarna är fortfarande överrepresenterade när det gäller obetalda sms-lån. Det har dock skett en åldersmässig förskjutning från den yngsta åldersgruppen till grupperna 36–55 år.

Lån utan kreditprövning försätter allt fler i en ohållbar ekonomisk situation. Läget riskerar dessutom att förvärras ytterligare. I takt med kraftigt stigande arbetslöshet får fler hushåll en allt kärvare ekonomi. Lånen är förenliga med mycket höga avgifter och räntor. De som inte kan betala tillbaka lånen tvingas i värsta fall ta nya lån och hamnar på så sätt i ett moment 22 som leder till en skuldfälla. Kronofogden bedömer att cirka tio procent av alla snabb lån leder till betalningsanmärkningar.

Trots lånenas mycket allvarliga konsekvenser drar den moderatledda regeringen frågan om sms-lån i långbänk. Regeringen hänvisar till beredningen av ett nytt konsumentkreditdirektiv (2008/48/EG) om lån över 200 euro som ska träda i kraft under år 2010. Regeringens passiva inställning till att allt fler skuldsätter sig och till sist hamnar hos kronofogden är oförsvarligt. Socialdemokraterna kräver att regeringen agerar tidigare utan att invänta beredningen av det nya konsumentkreditdirektivet.

Fel! Okänt namn nå

Skärp bestämmelserna i konsumentkreditlagen

Kreditprövningen i samband med sms-lån måste skärpas. Kreditprövning är en färskvara och är ofta inaktuell och baseras på tidigare års deklarerade inkomst och inte den aktuella inkomsten vid lånetillfället. Regeringen bör därför ge Konsumentverket och Skatteverket i uppdrag att utforma skarpare regler för kreditbedömning så att aktuell inkomst beaktas.

Det finns undantag i lagstiftningen som innebär att kreditgivarna inte behöver göra nämnvärd kreditprövning för små lån med kort löptid. Socialdemokraterna menar att sms-lån och andra snabblån också ska omfattas av kreditprövning och krav på bättre information.

Sätt snabblåneföretagen under Finansinspektionens tillsyn

Med dagens regelverk är utlåningsverksamhet i sig inte tillståndspliktig utan det är först när utlåningsverksamheten kombineras med inlåning, som kravet på tillstånd och tillsyn uppstår. Kreditgivare ska däremot vara registrerade hos Finansinspektionen. Det innebär att Finansinspektionen har kännedom om ett företag men att inspektionen inte får utöva tillsyn över exempelvis företagens kredithantering.

Det är inte ovanligt att sms-låneföretag framhåller att de är registrerade hos Finansinspektionen. På så sätt ges sken av att de också står under inspektionens tillsyn, vilket inte är fallet. Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot ett registrerat företag är i princip obefintliga. Socialdemokraterna anser att även kreditgivare såsom sms-låneföretag ska stå under Finansinspektionens tillsyn.

Inför betänketid för konsumenten vid sms-lån

Möjligheterna att införa en lagstiftad tidsfördröjning i lånesystemen måste ses över. Vi anser att pengar bör betalas ut först dagen efter att ett lån tecknats för att därmed ge konsumenten tid att värdera lånevillkoren samtidigt som det förhindrar att lånet går till impulskonsumtion. Skriftligt avtal och e-legitimation är intressant och bör övervägas.

Utbildningsprogram i privatekonomi för ungdomar

Ungdomar är överrepresenterade när det gäller obetalda sms-lån. Att dra på sig betalningsanmärkning i unga år är förödande för möjligheter att i framtiden hyra bostad, teckna telefonabonnemang eller ta angelägna lån för exempelvis bostad eller bil.

Det finns ett stort kunskapsbehov bland ungdomar om privatekonomiska frågor. Det gäller inte minst förståelse för hur lån och krediter fungerar och möjligheten att kunna bilda sig en uppfattning om olika avtalsvillkor och dess konsekvenser för den egna ekonomin. Därför vill vi socialdemokrater att riksdagen ger regeringen i uppdrag att utarbeta ett program för att utbilda unga konsumenter i privatekonomi samt aktuella frågor som krediter och sms-lån. Utbildning och information måste ske tidigt för att få effekt.

När skulderna blir för stora

Problem med överskuldssättning är något som vi kan drabbas av när som helst i livet. Speciellt utsatta är dock unga. Vid årsskiftet 2008/09 fanns det 38 196 personer i åldersgruppen 18–25 år registrerade med en obetald skuld hos kronofogden. Ökad konsumtionshets innebär risk att frestas att handla för pengar man inte har och därmed att dra på sig konsumtionsskulder som sedan blir svåra att betala tillbaka.

Inkassoföretagen har blivit allt mer påstridiga i sin indrivning av skulder. Ersättning för inkassokostnader förblir ofta obetalda och hamnar hos kronofogden. Vi anser att det måste bli tydligare med information till gäldenären om det finns kostnader kvar att betala innan ärendet skickas vidare till kronofogden. Gäldenären måste ges möjlighet att inom rimlig tid betala sin skuld.

Stockholm den 6 oktober 2009

Carina Moberg (s)

Johan Löfstrand (s)

Gunnar Sandberg (s)

Fredrik Lundh (s)

Börje Vestlund (s)

Eva Sonidsson (s)

Christina Oskarsson (s)

Kristina Zakrisson (s)

Rose-Marie Carlsson (s)